

تۆۋەنلىكى سايلانچىلارغا بىر كۆرسەتكىچ بىر ھەي فشارلىق دروونىلار دەپ بىلىنىدۇ كۆرسەتكىچ ترا... ھەيلىن ئازانى

فشارى ھاۋكوف و ھاۋ تۆۋەنلىكەن لى سىر يىكترى (پىر پىرشار Peer pressure)

پىر پىرشار بىۋاتاي فشارى ھاۋكوف، فشارى برادىرو ھاۋ، تۆۋەنلىكەن ۋاۋ تىرىش دەۋا بىۋاتاي فشارى دەست و خىزم و ناسىۋو تۆۋەنلىكەن دىروچىران و گۆۋەش دىگۆۋەنلىكەن. بىر كورتى: پىر پىرشار ھەموو ئۆۋ فشارى دىروونىلار دىگۆۋەنلىكەن لى سىر كۆرسەتكىچ درووست دەپ بىلىن لىلايىن ھەموو ئۆۋ لايىن و كۆس و شوۋەنلىكەن كۆ بىلاي ئۆۋ كۆسۋو گىرنگ و مەبىستىن. مەبىستى سىرلىكى و درووستىكەش ئۆۋەن كۆ لى ئىنجامى مامىلە ۋ ھەس و كۆۋەنلىكەن ئۆۋ كۆسدا ئۆۋان دىيان گىرنگەن ۋ نازارى و مەۋەچىيان نىكەت. جا لىر دا، ئۆۋگەر ئۆۋ كۆس بىر پىچەۋەنلىك شەپلىۋە مەللىكەت ھەر دەست بىر بىر دەپ بىلىنىدۇ كارىسات.

مەللىكەن بىر پىچەۋەنلىك شەپلىش بولمىلى و پىشتىبەنلىكەن زىرى لى كۆرسەتكىچ دەۋەت، كۆ ئۆمەش لى دىروۋەنلىكەن ماندا دىبىنىن و سەلماۋىش كۆ زىرىنلىكەن خەللىكەن لى قىرر نادات. كۆۋاتى بىر ھەي فشارى دىروونىلار، كۆسەك ناچار بىر پىچەۋەنلىكەن ۋىستى خەللىكەن ۋ بىر پىچەۋەنلىكەن خەللىكەن مامىلە بىكەت و مەللىكەن بىر باردا بىكەت كۆ كۆسەنلىكەن تر ئازى بىكەت. ئۆمەش ئۆۋەن دىگۆۋەنلىكەن ئۆۋ كۆسەنلىكەن كارلىكەن ۋا بىكەت كۆ ھاۋكوفلىكەن لىگۆۋەنلىكەن ھاۋابىن و ئازى بىر پىر لى جىياتى ئۆۋەنلىكەن مەۋەنلىكەن بىكەت و لىچى لى ھەقچەنلىكەن ، دىبى ئۆۋ ۋا بىكەت كۆ پىكەنلىكەن ۋ گۆشى ۋ شەۋى ئازىبىۋەن بىخاتىر سىر ۋەيان!

ئۆۋ پەنەسەنلىكەن كۆ تا ئادەتلىك لى پىسپەنلىكەن بىۋارى دىروونى و سايلىلىجى لىسەنلىكەن كۆن و تۆۋەنلىكەن مامىلە گۆۋەش ھەر لى چوارچەۋەنلىكەن ئۆۋەنلىكەن كۆ Peer pressure پىر پىرشار: " بىرىتىلىكەن فشارى ھاۋەنلىكەن ھاۋ تۆۋەنلىكەن ھاۋكوفلىكەن. ۋاتى لىسەنلىكەن ئۆۋەنلىكەن گروپى كۆمەنلىكەن تىلىكەن كۆ بىرلەشۋەندىيان پىگەنلىكەن كۆمەنلىكەن ھاۋشەۋەنلىكەن ھەي. ئۆۋەنلىكەن گروپى ھاۋەنلىكەن زىاتىر كارىگەنلىكەن لىسەنلىكەن بىروۋەنلىكەن ۋ بىر ھاۋ ئايىن و ئۆۋەنلىكەن كۆسەك

هه‌یه فشاره‌که‌که‌که به م‌به‌ستی خ‌گونجاندن له گه ئه و شته‌ی که ئه‌وانی تر ده‌یکه‌ن! ئه‌و فشاره ده‌توانه‌ت به‌هه‌ز به‌ت و به‌ر‌نگاری قورسی هه‌به‌ت. ئه‌نگه‌ که‌سه‌که‌هه‌ست به‌ فشار به‌کات به‌ ئه‌وه‌ی شته‌که‌ به‌کات ته‌نها له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که‌سانی تر ئه‌و کاره‌ ده‌که‌ن یان ده‌یبه‌ست که‌ گوايه‌ ئه‌وان ده‌یکه‌ن. فشاری هاوته‌م‌نه‌کان ده‌توانه‌ت کاریگه‌ری له‌سه‌ر که‌سه‌که‌هه‌به‌ت به‌ ئه‌وه‌ی شته‌که‌ به‌کات که‌ تا‌اده‌یک به‌ زیان به‌ت - یان شته‌که‌ که‌ ده‌رئه‌نجای جیددیتری هه‌به‌ت".

جه‌ره‌کانی په‌ر په‌ر‌شه‌ر‌ه‌سته‌وه‌وه‌ ناراسته‌وه‌شی هه‌یه‌. هه‌یه‌تی ده‌بینه‌ت و هه‌ستی په‌ده‌که‌ت و هه‌شیته‌ی ناتوانه‌ت به‌هه‌نه‌ته‌ سه‌ر زمان و له‌ ناخی که‌سه‌که‌دا ده‌م‌نه‌ته‌وه‌! هه‌یه‌تی په‌زه‌تیفه‌و شته‌کی خه‌راپ نه‌ه‌ ئه‌که‌ر به‌وه‌ی و هه‌شیته‌ی زه‌ر نه‌که‌تیفه‌و سه‌ری خاوه‌نه‌که‌ی ده‌خوات و به‌ فه‌تا‌ته‌تی ده‌دات!

جا له‌به‌ر‌دا ئه‌که‌ر به‌ت و ئه‌و په‌ناسه‌یه‌ی سه‌ره‌وه‌ ساده‌تر به‌که‌ینه‌وه‌ و به‌وه‌شه‌وه‌یه‌ له‌ی به‌دوه‌ین که‌ له‌ نه‌وه‌ماندا باوه‌ و له‌ ناوچه‌ی په‌شه‌ره‌شه‌دا مانای ته‌واویان داوه‌ به‌ په‌ر په‌شه‌ر، ئه‌وه‌یه‌ که‌ ده‌گوتنه‌ت و په‌ی ده‌ته‌نه‌ن له‌به‌ر خاتری خاترانه‌! یان ئه‌که‌ر به‌ په‌چه‌وانه‌وه‌ به‌ت و له‌ ده‌زی ویستی که‌سه‌که‌ خه‌ی به‌ت ئه‌و کاته‌ په‌ی ده‌گوتنه‌ت: "به‌ خوا هه‌مووی له‌ ترسی زمانی ئه‌م و ئه‌وه‌!" به‌یه‌ له‌به‌ر‌دا ده‌شتوانین به‌ته‌ین که‌ : په‌ر په‌شه‌ر ئه‌و فشاره‌ ده‌روونی و نادیاره‌یه‌ که‌ وات له‌ ده‌کات کاره‌که‌ به‌که‌یت یان هه‌سه‌ و که‌وته‌که‌ به‌که‌یت یان به‌ جه‌ره‌که‌ قسه‌ به‌که‌یت،... هه‌د ، جا با خودی خه‌شت له‌گه‌ته‌یدا نا‌ازی به‌ت به‌ته‌ام ته‌نها له‌ به‌ر خاتری خاتران یان له‌به‌ر زمانی ئه‌م و ئه‌و هه‌رده‌یه‌که‌یت! له‌به‌ر‌دا ته‌ خودی خه‌ت له‌ به‌ر ده‌به‌ت و ده‌به‌ته‌ که‌سه‌کی تر، ده‌به‌ته‌ گه‌ته‌که‌ و که‌مه‌ و که‌سان و داب و نه‌ریت و ته‌نه‌ته‌ ئاین و مه‌زه‌به‌کی تر که‌ هه‌چی له‌ هه‌ی خه‌ت ناچه‌ته‌!

په‌ر په‌شه‌ر به‌ واتایه‌کی تر، له‌ به‌ر خاتری خاتران یان له‌ ترسی زمانی ئه‌م و ئه‌و، فشاره‌که‌ که‌ له‌ وه‌ی داب و نه‌ریتیه‌ که‌مه‌یه‌تییه‌وه‌ وه‌و له‌ که‌سه‌که‌ ده‌کات و له‌ وه‌ی ده‌روونییه‌وه‌ ده‌به‌ته‌ فشار به‌ سه‌ر که‌سه‌که‌. جا به‌ ئه‌وه‌ی که‌سه‌که‌ خه‌ی زگار به‌کات له‌و فشاره‌ ده‌روونییه‌ ده‌چه‌ته‌ ده‌ر له‌ که‌سایه‌تی خه‌ی و له‌به‌ر خاتری یان له‌ ترسی هاوکه‌وه‌فه‌که‌ی، یان هاوکه‌که‌ی ، یان خه‌مه‌که‌ی، یان ده‌سته‌که‌ی به‌و به‌ره‌دا مام‌ته‌ ده‌کاوه‌ قسه‌ ده‌کاوه‌ به‌روه‌ی ده‌ی ده‌رده‌به‌ته‌ که‌ هه‌ی خه‌ی نه‌ن و له‌وانه‌شه‌ هه‌ر باوه‌یه‌ی په‌یان نه‌به‌. به‌ته‌ام له‌به‌ر خاتری خه‌ته‌ و که‌سانه‌تر یان له‌ ترسی زمانه‌یان وات له‌به‌ر خاتری خاتران یان له‌ ترسی زمانی ده‌روبه‌ر به‌ شه‌وه‌یه‌که‌ قسه‌ ده‌کاوه‌ به‌ به‌ره‌که‌دا مام‌ته‌ ده‌کا که‌ هه‌ی خه‌ی نه‌یه‌. ئه‌مه‌شه‌ دووفاقیه‌که‌ درووست

دکات له کسایه تی نه و کسداو به باره کی تر دا کسایه تی کسه ک
دخاته باره کی ناجیگرو دیشووننه و له و حاکم ته شدا په دگوترت
کسایه تی په شکاوو شواوو ناجیگیر Personality disorder

کواته پیرپر شش Peer pressure نه گډر فراونترو وونتری بکینه و
دشتوانین چن دین نمونو و شوینش باس بکین ک کاریکه ری نه و
فشاری ته دا به وونی ددرده کویت. به نمونو: نه و فشار
دروونیه ک له سر کسه دروست دبت کا تک ک دپوت قسه یکه
بکات و دترست ک دوروبه به کپه ی نه به، یان هام شای کسه
بکات به ام له ولو کسه کی تری هاو ی نه و هام شای به کپه
نه به، یان جره له جل و بهرگ یان ستایه کی تاز له بهر بکات
به ام دترست ک له ولو هاوسه کی یان هاو کانی و هاوکوف و
دسته کانی نه و شوو جل و بهرگ وستایه یان له لا باش نه به،
... هتد. ئتر دتوانی دپان نمونو له وبارو به نه تده و.

نه و فشار کا تک دبت گرتی گور و کسه کان له قاوغ و کسایه تی
استه قینه ی خپان دنه تده در ک بهرژ و ونه له پشته و بهت! وات
بهرژ و ونه سیاسی و ثابوری و کمه اتی و شتی له وبا به تده. ته نانته
بهرژ و ونه کاس و دراوسه ی تیش ی کاریکه رو استه و خای له و
بارو هه ی! یاخود بهرژ و ونه شون و هاو گوندی و هاو بهر بابی
و هاو خ و هاو عشر تی و هاو قه بیل یی.

هه نده کاران ته نها له بهر دهی دست و دوژمنه! جا یان ته دته و ته
دخشیان بکیت ک نه مپان به کمه می وود دات یان ته دته و ته
خ مبارو توو یان بکیت ک نه مپان زوو وود دات. وات ته
کاره دده کای ک خت حرت له نی به ام ته نها به نه و دیکه ک
خپه کی تر خفه تی په و بخوات، یان به په چوان و د خشیان بکیت.
وات به خودی خت نیی. به نمونو: به ژنه کت یان به مبرده کت
دپیت ده توخوا با هه ته نها له قی نه وان به یان به مرگه پان و
یکه دوو نه له و بین و چن دین و ونه و قیده ی که باب و گشتبرژانندن
و دیمه نی جوانی نه و ش بخینه سر فایسبووک. نه م هه موو پار
سرفکرده له پناو خشی خپاندا نی به بک و ته نها له بهر نه و ی
که که سانکه، که دگونجهت خزم و کسه نزیکیش بن، خفه ته بخن!
جاری واش هه ی به نه و ی بهرژ و ونه ندیه که له دست نه چت و له ترسی
له دسدانی بهرژ و ونه ندیه کان کسه کان به شو یکه مام ده کده کان هی
خپان نیی و باو یان په نیی!

هه له بهر نه و ش نه و کسه ک نه و فشاری له سر دروست ده به و
ناتوانته خای له زگار کات و ناتوانته و ک کسایه تی کی سربخ
مام ده بکات و خای ددخات له قاوغی خای دچته دده. کواته کسه ک،
کسایه تی استه قینه ی خشی له دست ده دا. هه روها نه و ی که باو ی

په یې تی ناتوانه بیټ، ئو جل و بږگي کې ئارزووی دکات
له بږی بکات ناتوانه له بږی بکات، ئو او بچوونې کې خې
هې تی و باوې په تی ناتوانه د ریبېټ یان هېبټ. ئیتر ئو
کس له خودی خې د ردچټ، له کسایټی خې د ردچټ و د بټ
کسکی تر و کارکټرکی تری د بټ کې به ئارزووی خې ناوا،
ناخوا، جل له بږ ناکات، قس ناکات، نادوټ، پټناکټ،
هېناپټټ، گږانی ناټټ. هېموو هېس و کټکی به ئو وې و له
پټناوی ئو دایې کې هاوکوفکټی ازی بکات یان به ئو وې له
خېان تووټ ناکات و لهی دوور نه کونو!

به دیوکی تر دا پېر پېشور و فشاری هاوکوفکټی کان ئو وې کې به
ئو وې کې سټک بیټ هاوکوفکټی ازی بکات د بږ کارکټ بکات
دیان گږد نه گرت. یاخود د بږ وا مامټ بکات کې هاوترب بټ
له گږ هاوکوفکټی و جا با پچوانی ئارزوو کټی و
پچوانی خودی باوټ کټی خشی بټ. ئوکات له وکس له بږ
ختری خاتران و هاوکوفکټی د بټ دژ و پچوانی کسایټی
اسیتټ قیند کټی خې.

با نمونې کی ساد بښو له سږ فشاری هاوکوفکټی کان یان فشاری
له بږ ختری خاتران یان له ترسی زمانی هاوکوفکټی کان یان فشاری
ناسیاوټ له سږ کسټ کې هډک جار وټ فشاری دوولای نه ش
د رد کټټ. " مام فږخ و مام علی هډوکیان خشی و یستن و
ج ماوټ رو د سټی خېان هې. بټ مام هې مام فږخ و هېمیش مام علی
به ئاشکرا یټکریان ناوټ. نه هېر ئو وټش بټک و زیاتر پې له
اد کټشن. به نمونې مام فږخ دټټ: هېر کس منی دټټ نا به
بېنم هام شټی مام علی بکات. درټی پټ دټټ او دټټټ: " به خوا به م
د رکټ وټ ئم و وټدات پشټا و پشټم به له عنټیان د کټم! " ئه د به خوا
(مام علی) یش له مام فږخ خراپتر دټټ. جا ته د توانی ئو و
نمونې بگوازیتو به خواردن، جل و بږگ، گږانی و شټعرو
مسیقاو تټ نټ خوندنو وټش. ئدی پټ چټ و چ گریمانه یټک
د کټیت کې ئه گږ ته ئارزووی خوندنو وټی کټبی نووسرټک بکټی و
و بشزانی کې هاوکوفکټی قی له یټی تی؟

جا ئه گږ هات و کسټک بیټ له خې د رنچټ و وټک و کې خې
هې ئه هوا مامټ و هېس و کټی هې، وات له هېموو کاتک د بږ
شتک بکات خې پې باش و لهی ازی به جا با د ورو بږ کټی پې
ازی نه به. ئا له ردا کسټک وټک و خې د رد کټټ و نا بټ کس
و کټمټ و داب و نږیت و گږ کټکی تر. بټ مام ئو و خې پې ازی.
بټ مام ئه گږ وا مامټی کرد به ئو وټی د ورو بږ هاوکوفکټی ازی
بکات بټ مام خې نا ئو وټکات له خودی خې د رد چټ و د بټ

پرسپاری کولتورو پاسه کشی نهمه. . نیهاد جامی

گریمانی ئو دابنمین هشتا درفت ماو به دست پکردن و،
ئو گومان نی هندی نائوم دیکه پ یوسته به نه بوونی دسلاتی
کولتوری نهمه و، بیرکردن و لسلانی ابردوو له درفت تک که
له بردمی هه مووماندا بوو، بهام پاسه کشی کی سیرمان کرد، ئو و
برپرسپار بوو ئو ناو نده فرهنگی و کولتوریانی ناو شاری
که رکوک نه بوون، چونکه هه مووان به به چاو روانی کردنی هیچ
برامبه ریک کاریان کرد، به لام م ترسیک که هه میش هه ستمان پ
د کرد ئو بوو له پ ئو وزانه بوستن و نه توانن به رد وامی
به خشن، چونکه چ نه مره قه کی چالاک له پشت که ی پرله کولتوری که نه و
بوو، پرله کی کولتوری پویستی به دام زراو یی کردن، هه بهت له و
ناو ندانی ئوسا هه و یی ئو و شدرا، به داخ و نه بوونی پشتگیری و
به گرنگ نه بینینی وایکرد گومان که نمان بین به استی، هشتا ووزی
که نجان له شار که دا بوونی هه یی و دیان و ت دها تووی کولتوری
بنیات بنه، به لام بهم دخی ئهستا تا کو ئو هه نگاوان به
دکات؟

ئو و وک نائوم دی م بینن، هندی به برنجامی خو نندن و یی دخی
کارکردنمان له سلانی ابردوودا، ئهستا به ئو و یی نه که وینه گریان و
نوزان و به سار ساکانی پشوو، دخی که هه ر چن بوو هه رچی توانرا
و نه نجامدرا، هه ر ئو و نده بوو که کرا، به یی له ئهستادا پویستمان
به و یی له سار ئو و سات و خته هه نوو که یی مان قسه بکن، د بهت
چیکه یی له ئهستادا؟

پرسپارکردن له ئهستا، درکردن به استیک که ئو و یی هه بوو که تایی
هات، پویسته ئاوا سیری ئهستا بکن، وک سار تایی کی نو یی
کارکردن، به به ئاگایی کولتوری هیچ پرله یی که نایه ت به رهه م، به یی
پویستمان له و سات به راییه دا م عریفی کولتوری به رهه م بینن،
له گه یی پ یو ن دیکردن و به یی کتری و له یی نووسینه و، تا و کو
بتوانن ز مینه یی کی پته ومان هه بهت به دخی کولتوری دها توو،
چتر م عریف له نه وان قسه کردن و نوزان و نه هه لین و، به کو
قسه کردن به نووسین بگه یی، وک چن پویسته ئو و هه موو لاوان و

حیکاتا نی ابردوو ببیند دخی گومانکردن و کارکردن لئښتادا .
که ئم ئرکه لښتښت بگرښت؟ ئوانی خمی کولتوریان هښی، نښوکی
بانگښښ ئایدیللژیښ ساختکانی ناوښند سیاسیکان بانگښښی بښ
دکښن، کولتور بښ بانگښښ کاری بښ ناکرښت، خمی کولتوری دښت
کښښی سرکه کی مرښت، ئوښش تښیا ئوانی دښیانوښت بښسر
دنیا بکرښښو شوناس لښ فوټان زگار بکښن، توانای ئوښیان هښی
ئو کار بگرښښ ئستښی خښیان، بښ بښوای ئم زښمینک هښند خراب
نی، هښندښی پښوښستی بښ پرښښی ښکښر هښی تا دښنگکان یښکښات،
ئوښش پښوښستی بښ نښوښندکی کولتوری کښ ئرگان و ناوښندی چالاکی
خښی هښت، لښتښوای کای ښجیاوازکان کار بکات، خښی لښهیچ کایښی
نښدزښتو بښ بیانوی ئوښی کاری ئو نی، ئو سرښتایښ دښتوانښت
دواتر ئیش لښسر ئو بکات، کای ښجیاوازکان بکات چښندین پرښښی
سرښښښ تا بتوانن پښپرښکان لښو ناوښند ښیا بکرښښو، ئوسا
چښندین ئرگان و کښنالی کولتوری جیاواز لښ شارکښدا دښتوانن
کاری خښیان بکښن، پاشکښښی کښ لښسانی ابردوو وویدا، تښیا
هښزکښی ښښښی بښ ئستامان دښښښت، تاوښکو بتوانن ښښښښگرتن
لښابر دوو بکښین بښ ئامادښوونی ئستا وک بونیادی زښمښی بښ
کارکردن و کرانښوښمان بښسر کولتورو چښنیښتی تښگښښښښ لښکښښی
شوناس و کولتور، لښنښوان کښرکوک وک و مرښت وک هاوښاتی کښرکوک،
ئوښش زښمینښی خوښقاندنی کښمښگایښکی مښدښی بنیات دښت، لښسر
پښیوښندی نښوان هاوښاتی و شار، کښ گرنګترین پایښی کښرکوک،
بښهښی فرښ ئاینی و کولتوریو، تاوښکو ګوتاری ئایدیللژی فریومان
نښدات و وک کرانښوښی ګروپ کښملایښتی جیاوازکان، بښ ئوښی
بتوانن مام لښکردنکی کولتوری بکښین لښګښښ دښښ کولتوری و
مښزووی کښی شارکښمان.

نیهاد جامی- فښښښا

لښ پای هښوښدان بښ ښگریکردن

لـ کارکی شانـی . داستان بـرزان

خراپترین دـخـک کـ هـر دـسـتـا تـکی تـبـکـ وـتـ ئـ و سـا تـ یـ کـ
چاودری دـخـا تـ سـر کار هونـریـیـکـان، بـ بـانوی جـا جـا
لـپـرسـیـنـ وـ یـا ن لـدـکـا ت و هـ وـدـدـا ت سانسـری هـر بـا بـ تـکی هونـری
بکات کـ گوتار کـی لـگـ بیرکردنـ و یـ ئـ ودا ناگونـتـ، یاخود
خـنـ و تـا نـ لـ نا تـکی و ناشیرینی و نادادیـکـانی دـگـر تـ و
گـنـدـی و دزـویـیـکـانی دـخـا تـ بـرچا و، ئـا خـر بـسـروشت هـر
دـسـتـا تـک لـ هونـر ترسـا بـت و هونـرمـنـدانی لـ مـا فـ
بنچینـیـکـان یـا ن دـا بـ یـبـت، کـوا تـ بـر لـ هـر کـسـ ئـ و دـسـتـا تـ
خـی لـ دـخـی خـی دـزـا نـت و تـدـگـا ت کـی سیستـمی ئـ و حوکـمـا نیـیـ
پـا دـی دـکـا ت لـگـ و یست و ژیا نی ها و ا تـیا نیـدا نا گونـتـ.

لـ مـژو ودا هـمـیـشـ دـسـتـا تـ سـتـمـکار کـان بـ جـر کـ لـ جـر کـان
سـیـا ن لـ هونـر کردـتـ و، بواریا ن نـدا و هونـر ئازادانـ گـشـ
بکات و هونـرمـنـد بـ کـشـ و ئاستـنـگ گوزارشت لـ دونیا بینی خـی
بکات، لـ بـر ئـ و ی هونـر بـ در ژایـی مـژو و ی خـی مـلـلـا نـ و نا کـکی
و سـرنـجـی تونـدی لـ سـر دـسـتـا تـی خـسـپـن و کـمـمـگـای کـنـخـوا ز و
گیر دـی دـسـتـی نـریـتی نادروست و ئـ و بـشـی ئا یینـکـان هـبـو و کـ
دـچـتـ ئاستـکی خراپی نامـر قـا نـی تونـد تـیژ، ئـمـش لـ یـنـا نی
کـنـ و کـ لانـکی سـر هـهـدـا ن و گـشـسـنـدنی زـر بـی هونـر کـا نـ تا کو
ئـمـمـ دـبـبـتـ و.

تـا نـت لـ ژیا نی ا بـردو و ی خـمـا نـدا سا هـا نی بـر لـ ا پـیـن (سـدـا م
حـسـن) یـکـک لـ و دیکـتا تـرا نـبـو و کـ ترسی گـور ی لـ هونـر
وا یـکـر دـبو و سانسـر کـی زـر لـ سـر کار هونـریـیـکـان دابـنـت و بـگـا
نـدـا ت بـ بـ فـلـتـری وردی فـرما نـگـکـانی ئـمـن و دـزگـا کـانی سیخو یـی
هـیـچ بـر هـمـک تـپـتـت، زـر جـار کار هونـریـیـکـانی ئـ و سـر دـمـ
ا سـت و چـپـیا ن بـسـر دـا ها تو و و بـگـری بـ نما یـشـکـردنـیا ن کـرا و،
تـا نـت هونـرمـنـد ا ن تـو و شـی زینـدا ن و ئازار و ئـشـکـنـجـ بـو و تـ و،
هـر ئـ و شـ وادـکـا ت هونـرمـنـد ا ن بـ ئاستـمـ بـتـو ا ن ئـ و ی هـسـت و
ا ووا نی ن و دیدگـای خـیا نـ نما یـشـی بـکـن و گوتار کـانی نـتـ و و خـا ک
و نیشتیما ن بـ هـمـای هـمـجـر لـ کار هونـریـیـکـا نیـا نـدا بـر جـسـتـ
بـکـن.

هونـر کـان بـ هـمـو و جـر و شـوا ز کـا نیـا نـ و ووبـر کـن بـ ئـ و ی
مـر قـ بـیا نکا تـ هـکار کـ بـ خـسـنـ و و ی هـر بـا بـت و دیار دـیـکی

ناشیرین و خراپ و دژ ئازادی و هه‌قو‌اوی بیر ست‌مکار‌کان، کاری سه‌ر‌کی هون‌ر له‌دان له دید و چه‌مک و باب‌ته پیر‌زکراو‌کان، هون‌ر مانا جه‌گیر‌کان ده‌ستکاری ده‌کات، نه‌ریت‌کان ده‌شه‌وه‌نه‌ت، هون‌ر به‌ره‌هه‌ستی له نادادی ده‌کات، هون‌ر جه‌ش و خر‌شی شه‌شه‌کان گه‌رمتر ده‌کات، هون‌ر خه‌م و ژانه‌کانی مره‌ف ده‌نوه‌نه به‌یه مره‌ف به هون‌ر کاریگه‌ره. مره‌ف په‌ویستی به هون‌ر تاکو واتا باش و جوان‌کان بزر نه‌کات، تاکو سه‌نبوونی خه‌ی له ده‌ست نه‌دات، فریدر‌ک نیتشه له بار‌ی جه‌وه‌ری هون‌ر هون‌ر ده‌نه‌ت: په‌ویستمان به هون‌ر تاکو واقع نه‌مانکوژ‌ته. که‌واته مره‌ف ناتوان‌ته هیچ کات به به هون‌ر بژی، چونکه له ساد‌ترین کاری هون‌ر‌دا ده‌کر‌ته به ویدی نیتشه به‌یه: مادام واقع شه‌ته‌کی نه‌که‌ی له‌کراوه، له به‌رامبه‌ردا هون‌ری ده‌به‌ته خه‌ی به‌گه‌ته!

له مه‌ژووی هون‌ر‌دا که‌م نه‌ن نه‌و هون‌ر‌مه‌ندان‌ی به‌هه‌ی دیدگای ده‌خه‌یه به‌ره‌مه‌کانیانه‌وه تووشی زیندان و ته‌نان‌ته کوشتنیش بوونه‌ته‌وه، که ده‌کر‌ته به گه‌ه‌انه‌کی کورت ده‌یان نمونه‌ی له هون‌ر‌مه‌ندان‌ی جه‌هان بناسین که بوونه‌ته قوربانی له په‌ناو هون‌ر‌دا، به‌یه هه‌ر ده‌سته‌هاته‌ک گومانی له سیستمی حوکه‌انی خه‌ی هه‌به‌ته، په‌که‌ک له و بوارانه‌ی سه‌رنجی چه‌ی ده‌خاته‌سه‌ر هون‌ر‌ه، ئاخه وه‌ک ئاماژه‌مان به کرد هون‌ر له شه‌نه‌کدا مه‌ترسیه به هه‌ر سیستم‌کی ست‌مکار، به که‌مه‌گایه‌کی گه‌نده به هه‌ر ده‌سته‌هاته‌کی خه‌سه‌په‌ن و دیکاته‌ره، هون‌ر ده‌توان‌ته ماناکان به ووتی و به‌یه ئا‌زه‌ی، خراپی و ناداده‌په‌رو‌ریه‌کان به به ئارایشکردن، گه‌نده‌ی و ست‌مکاریه‌کان به به په‌رده به‌یان به‌کات.

هون‌ر‌مه‌ندان‌ی کورد به‌شه‌کی زه‌ریان له په‌ناو ئازادی گه‌ل و ئازادی له کار هون‌ر‌یه‌کانیانه‌ا ده‌ژگار‌ک چوونه شاخ‌کان و له ده‌زه‌کانی خه‌باتدا ته‌که‌شان، شه‌هید بوون، ته‌مه‌نی گه‌نجیان به‌خشیه شه‌شه‌ش، هه‌ر به نه‌وه‌ی ئازادی به‌ده‌سته‌به‌نه‌ن، ئازادی‌یه‌ک که نه‌مه نه‌مه له سابه‌ییدا به به ترس کار هون‌ر‌یه‌کانمان به‌که‌ین و به به‌ینه‌رانی به‌گه‌ه‌نه‌ن، له‌به‌ر نه‌وه گه‌نگه له نه‌ستادا ده‌سته‌هاته‌داری کورد، نه‌وان‌ی به‌یاریان به‌ده‌سته به وریایه‌وه کار به‌که‌ن به فه‌راه‌مه‌کردنی زیاتری ئازاد نه‌ک به‌رت‌سکردنه‌وه‌ی و له به‌ریان به‌ته په‌که‌ک له دروشمه گه‌وره‌کانی خه‌باتی کوردایه‌تی ئازادی بووه به سه‌رجه‌م چین و تو‌ژه‌کان، که‌واته تکه‌یه ده‌سته‌هاته‌داران وردتر و هه‌ستیارتر له‌گه‌ه هون‌ر‌دا مام‌هه‌ به‌که‌ن و بوارمه‌ده‌ن ئازادی هیچ چین و تو‌ژه‌ک گه‌فتی به دروست به‌ته.

بـ شاعیر کی فاشیل . . سه باح ه نجدهر

1

هموو بهشکانی ژیان لای من یهك ئامانجیان ههیه. ئهویش شیعره، شیعریش بـ من مهتهـ کی گهـورهیه، مرـ قایهتی خـ می پـ بگهـشمهوه. شاعیر کی دیندار و نیمچه دـهاتی و بهرهو خودی خـ م گهـاوهم. ئهم دنیا یه چـن بناسم، سهـرلهـنوـ شتهکان بدـزمهوه و پـکها ته وهـر بگرم و له چیه تی بپرسم و ووبهـووی واقع بـمهوه. کهـموزـر بهـش کی بهـره سروشـتیه کانم گهـاـهـکردوو. له خانه و شانـهـی هـستیار ی زمان و بنیاد نانی ناسنامه دا بـن و هـنگ و هـشنایم هـمژیوه و شیعر پاـوتوومی، لـ شیعریش بـولاو هـیچ چالاکیـ کی دیکـم نیـ هـزی پـویستی لـ وهـر بگرم. گونده کهشم له شارهکان زیاتر بیری شیعریم پـ ده بهـخش و دـخی نووسینم لا پهیدا دهکا گهرم بنووسم، بنه مایه: مرـق، باـنده، پهلهـوهر، ئاژهـ، خـشـك، زیندهـوهر، سروشـت، گیا، درهخت، پرسیار، وهـام، بهـ، نهـخـر، گوـه گهـنم... تاد، لهودا ناسی. شار واقعـ کی توندوتیژه، کهـمتر هـارمـ نی نـرمونیانی تـدایه. هـی تایبه تی له نـوان مرـقی گوند و مرـقی شار له باری سایکـلـژییه وه له کوـوه جیاوازن و له کوـوهـش نزیکن، ناوی شوـن له شیعر دا به دهگـمن دهـهـنم، بهـام ههستی ههستکردن به شوـن و ناسینی شوـن را ده کهم.

2

لـ و شیعر دـدوـم نووسیوم، یان لـ نادیارید کدا دـبـتـ خولیای نووسین، هـستی هـقوـا و تاسه ی وحیم دـیدـزـتـو، دـینووسم و تـیدا پشت به خود و زمان و وـنه ده بهـستم، خود و زمان و وـنهـش وهـك کرده یه کی کارای بیرکردنه وه بوونی مرـق دادهـن و چالاکی زهینی و دهروونین، له ناسینی به های ئه ده بی خوـنـهـر ئاسووده ده کهن.

3

نیمچه دهستووری وونـبـژی و هـوانـبـژی و ناسکوـژیم و داروپهردووی رسته سازی و پهـنجهـمـری تایبه تمه ندیم به کارهـنـاوه، قـتـیش لـکدانـوـم بـ وشـنـکردوو، وام زانیـت بـلای خوـنـرـو و گران و سـختـ، وشه که چه ند دیوـکی ههیه. ئاسـی به کارها تووه، یان ستوونی.

ئەو بىۋايىم ھەي، كەخەم زانيم چىم گوتوو، خوئىزىش دىزانىت
چىم گوتوو و بەكام دىودا بەكارم ھەناوہ.

4

شيعر شىۋازى بوون و بەھا و پىۋەر و گەلەبوونى ديدگاي شاعىر،
واتى: بوون و چىيىتى و دىزىنۋو و ناسىنۋو. سىختى زىانى بى
قىر بوو كىرۋوم تىۋو، لى ئىزموونى ئازاددا ئامانچى خوئىقاندىوم،
شيعرىش تاكە شوئىنە لىۋەي بىۋانمە زىان و گەردوون و يادەۋەرى، لە
زىان و گەردوون و يادەۋەرى ئامان ھەزى پىۋىستى پى بەخشيوم. ھەستم
بى زىان بەھەزە و يادەۋەرىش بەھەزە و ھەزىكى گەۋرەشم ھەيە بى
زىان، لەو شيعرى زىانت بى قەرەبوو دەكاتەۋە، واتە: شيعرى زىانىي
ۋشە و ئستە تىكەلەۋ دەبن و ئستە لە ۋشەدا دادە ئىزىتەۋە،
تىكەلەۋ شوم ئەم كار كىرەنەم بىكەمە شىۋازىك تا بىتە دەنگەك بى
بەدەنگەكان، يان گىتوگى ئىۋان شاعىر و خوئىنەرانى.

5

شيعرى بىگەرد مەي لى چە و گەلەنەخەمەلەندوو. لى ئىگ
خەمەلەندوو پىتى، بىيە مەي و مەستىيەكەي، بىزاركراو و ئىكخستەۋە و
تاهەتايى و گەرەۋى سەختى بوونە، دەكىرە جەرە بىر كىرەنەۋەيەكى
سەۋىگەرييانەي تەدا بدەزىتەۋە، كە زەينى داھەنەر و خوئىنەر
دەپارەز.

6

شيعر بى كىردەي سىرووش و خىرەشان و ئامازە و نىشانە و مەتىف
تەدەگەم، سىروشت دىدەزىتەۋو و مەرىفى ھەستىارى بى ئامادەدەكات.
شاعىر سىروشتى دوۋەمە و مەرىف دىدەزىتەۋو. لى سەچاۋەكانى سىروشتى
پىكەم ھەكەكەين دەكات.

7

شيعر ئەو ھەزانەيە، كە مەرىف و خۇداۋەندە و ئازە و زىندەۋەر و
بەلەندەي دروست كىردوۋە و ئاشقى زىانە. ئاشقى زىانىش لە ھىچەۋە
دروست نابى، ئاسە و دوۋرىەكانى فرەدىۋى بوون دەناسەت، لى
سەرىتاۋە دىست پەدەكاتەۋو. ھەموو شت بە پەلەي با لى شيعردا
دەزى، شتەكان پەشېنىيەكى ورد و زىرەكن. ئىۋو شوئىنەي ھەزى زىان
دەستى دەگاتە، شوئىنە لى شيعردا و جىھان تەيدا ئاۋارەي. مەرىف
ئاۋارەكانى دىنەي تەدا دەناسە و ساتى ناسىنى دەرەين لى كىرەنە بى
نەزىكىبونەۋەي ھەموو شتەكان لى ئىگەي شيعرەۋو. ھەموو شتەكانىش لى
شيعردا چەندىن جار لى داكىدەبىۋو و زىان بە بارى تر دەگۈزەۋە.

سەرر تا هه موو و رگه انكه له ناسینی ئوی دی د ست پده کات. له گای و رگه ان به کوردی نههنی هونری و تانوپای شیعی به شک له شاعیرانی زمانانی ترم ناسی. و رگه ان کردی کی گرنگی ئاشتیخوازیی. ئوو حا ته که من له ناو شیعی و رگه دراودا باش ژیاوم، بهرزی و نزمی پلهی له دانی دی خه م زانیوه. ئه گه ر نه توانی به زمانی دنیاش بخو نیتوو، به و رگه انیش بیخو نه ته وو هه ر کار که نه خه شک کی گرنه له بوونی شیعر ده بینته و زیاتر قوو بیت له ده رده که و ته. دهم له ناو شیعی و رگه دراودا به باشی له د دا، به نام ناسنامم سهر زر مینی کلتووری شیعی کوردیی. به وام به وش و هه زی وش هه یه، زمان ناو نه و بوون و چیه تی و د زینه وه و ناسینه وه یه. ئه حه به شک له شیعی کوردی به شو یه کی زیندوو و چالاک ماو ته وو، ووبه ووی شارستانیته ده به ته وه و گفتوگه ی له گه ده کات.

هه سته کان و ده ربه یینی به هه زی هه ست گه و ووه گه نمای د زینه وو ی شته کان و وشه کان و مانا کانه، سهر رتای کردی نووسینن، که ئه شنوو سی شیعره که ته واود به ته، بوهری ئوو م لایه زیاتر کار له سهر لابرده و سه ی نه وو به که م. که متر کار له سهر زیاده کردن و خسته سهر به که م. له ئه شنوو سدا زیاتر کار له سهر جه گه که ی و نه د که م، هه وه ییش ده ده م هه ستی به نه کردن له و نه دا بهرزه به که مه وه و و نه به ن به که م، که و نه به نکه را هه ستی بیستن په ی هه ستیار ده به ته، هه وه مداوه هه نه د که و نه ی باو خواز به ناو ساده یی و و نه ی به زارده خواز و وانینوان به نه م.

شیعر و گهردوون وخسار و ئاوه نه کلتوورن، شیعریش جه نگه کی ئه ژانه ی به رده وامه و وزه ی زیندووی ناو کلتوور، هه سته کان به ئاوازی جیا جیا دره ژی ده که نه وو، شاعیری دامه زراو به زمانی کی به ره جه ست له م ژوو و کانه گای مره قی نه یکه ده کات وو. له خود وو به خودی با. ژیا نه له م کردی دا سه ره له نو له دایکه ده به ته وو، منیش له م له دایکه بو نه وه ده هه وه م داوه په خه شانه شیعر به که م به نمو نه یه کی کوردی.

شیعی به گه رد به وای به هیه ئایدیه له ژیا و شانه و شه پهل و جه وه به ده سته که نیی. به وای به ئاراسته ی دیاریکراوی شیعی بوون و ئه سته تیکای سادیه. هه موو ئایدیه له ژیا یه که فشه، شیعر و زمان تهیدا به گه نه ده کا، خه یه ییش به گه نه ده کات. خه یا نه وه گهزه

کاریگر و ووناکە یە ژیا نی مرڤی شاعیر دەوڵەمەند و بە بەرھەم دەکات. بە وزە یەکی بە گوڤی دەربڵینەووە لەناو گۆشە و ووبەری شیعردا دتەڵڵتەووە تا هەست بە ئاسـ دووریەکانی گومان و سەرسوڤمان و زمان و پرسیار بکە.

12

خوڤنەر دوا ی نووسینی شاعر گرنگە، شاعر خۆی کۆدکا تۆ و ئۆزموون و شارۆزایی و یەکەتیی هەستیاری و هەستەکان دینووسا، دواتر بژاری داکۆی. خوڤنەری کراو دیکوڤن تۆ و. من هیچ بۆوام بۆ خوڤنەری چۆژی تەنک و لایەلا نیی. ئۆدب چۆژی تەنک و لایەلا نیی، ئۆستەتیکا و یەکەتیی هەستیاری و هەستەکانە. چۆژ هەسەنایەتیی داھەنان یەکنخات، بەام ئۆستەتیکا یەکی دەخا. خوڤنەری چۆژی تەنک و لایەلا تۆمب و فشا و نەدزەرەووەیە. خوڤنەری کراو خۆپای خۆی بۆکار دھەند، واتای زەینی و دەروونی بەرھەم دەھەند و پۆشکەشی دەکات، کەپوو بۆنی و نە دەکا و بۆنی و نەش دەناس. قات لۆ خۆم نۆپرسیو شاعر خوڤنەری ماو، یان نا. یان چەشنەکی تری ئەدەب شکۆی شاعری تەنک و فۆک کردبەت. ئۆم پرسیار لۆ خۆکردن ووز لۆخ ناگر و پۆیۆست نیی بۆ بوون و چییەتی و دۆزین و ناسین و. گومان لۆ توانای خۆکردن، یان ترسەکۆ بیرکردن و ت شلوو و شۆژاو داکات. ووباری ووز و هەست ناتگات و فریات ناکۆ و. توانای بیرکردن و و ناکردن کۆناکا تۆ و. خوڤنەری کراو بۆشەکی گرنگ لۆ کتۆب، مادام شاعری بۆگەرد هەیه، خوڤنەری کراو هەیه. خوڤنەر لە شیعردا نەشونما دەکا و پەرەدە دەب و دەرەوش تەووە، شاعریش لە خوڤنەردا دەژی، خوڤنەر لە کۆتاییدا فەلسەفە شاعری، ما ی دەدۆز تەووە، ئۆپای لەناو هەدەدا و ئامانجی کۆدەکا تەووە و مەشخە ی بەدەستەووە دەگر.

13

وا دۆزانم سۆرزۆمین بۆ من بۆخراو، بۆ شاعر بینای بۆم. لۆ سۆرتای شاعر و بۆ درۆژایی هاتنی بیناکردن بۆردۆوام لۆدایکدۆت و داھەندۆر تۆیدا ناو نۆد. وۆک خۆونۆک لۆناو بیناکردن دۆژیم و لۆ تۆواوی خانۆکانی لۆشما ئامانجی کۆکردووە تەووە.

14

پۆش نووسینی سەر کاغەز، لە مۆشکەدا نووسیومە و دەنووسم، کە دەستیشم بە نووسین دەکەم شۆوی گشتی شاعری کەم لای نیی، بەام لەگە یەکەم و نەدا زەمینە بەردەوامبوون خۆش دەبەت و وردە وردە

بیرکردنه و هم ځوونتر ده بڼه و ځانه گه وړه کم له دهرده که وټ، سروشتی خودایی و سروشتی زه یینی یارمه تیم ددهن. شیعری بڼه گډرد گوځای ځای واقع و ځووداوی فریودهر نابڼه. هڅو ځو ځویدا بید زټو و ځو و له سادترین شتی بکات. سادایی و هڅو ست ځوکان د مټنځو و پټیام و دڅخ د پارزن.

15

نیگ رانی بارود څی ټا ټو و کاره ساتبار و کټووی کټ مټ گای کوردی و سیاسه تی کوردی نیم. نیگه رانی ناو ځندی شیعری کوردیم، کټ څم تیدا د ژیم و بده گمن نه ب هچي تدا ځوونادات و هڅی گه وړی تدا دهرناکه و، به څک له نوو سهران مه به سستی سهره کی، یان گه وهری تاجیان ده ستکاری کردنی دڅخه بهرو باشترو ناسینه وړی نرخی استه قینه، مه به سستی سهره کی، یان گه وهری تاجی من به کاره ځنانی زمانه بهرو باشترو هه ستیاری و خه مټین و وشه ټاهه نگدار و پټوهر، شکای ټو ست ټیکا و زمان بهرگریکاری هه قیقه تن.

16

داه ځنهر که سایه تییه کی ناو ونده و خه سټه تی ناو ندبوونی داه ځناوه، سرته و ځازی داه ځنان و ته کنیکه زمانه وانیه کانیشی گټو یوه. یه کټ کم له شاعیرانی شه پټلی سټیه می شیعری کوردی و ده قم تا ټوپه ځی سنووری په خشان بردووه، به ټام نه مه ځشووه ته کنیکی گټو ځانه وې ب ټانوپی و لکوپی پ زابټ به سهر شټواز و کورتب ځی و چټی هونه ری و ټو ست ټیکی. هڅو شیاریه کی ټامادی به د و گیانیشم له شټو ده ننگ کی نهرمی نه نوو سراو هڅی، هڅو ست بڼو د کټ م له شیعری ده نگی نهرمی نه نوو سراو د کټ م نا، بټام تایب ټم ځندی گه ټا ټه ی کردووم، کټشش ب ټو ټو د کټ م له ځای دیم ټی گډردوونی و ټه گزی کتوپ ځی و نیشان و په یژه کانی مټ سقاو ب ټو ټو اوید ټ بگم و ټاوازم له بټر زبټو و، تا ټاده یه کیش له و د ټنیام ټم شټوازه، له سهرده می څمدا، واته: ټو ستا جټ گای سهرنج و بایه خ نیه.

17

نا توانم هیچ کټ سټک له شیعری څم ت بگ ټی نم، چونک شیعری ټا ټو گټو یی کی ټو حییه. هڅو د ټم هڅو ست ب ټو شت کردنک له ناخیدا دروست بکټم. هڅو سستی بوونی و له کدانی ژبی د و ټنا بکټم. ټک له کدانی و ټان ب بکټم، ټه فسوونک و هک مووچ کټک گرتوومی و بهرم نادات. هه میسه تاسه م ب بینینی قه ټای هه ول ټر له گه ټا ټه بوونه، هه رجارک بینینی جاری پټ شوو نیه و بینینی یه که ممه و شټو هی نادیا ری وهرده گر، له کټی بینینه کان که رسته ی زمانه وانیم

گه‌یشتووه به ئاسی هاوچه‌رخ و نو‌به‌خشی، له دانه‌وشی ئاسی مانسی کرچوکا لام داوه و هه‌و‌م به‌ره‌و زه‌مینه ه‌ماییه‌کان و شیعری‌بوونی وردبوونه‌وه له به‌هری په‌یوه‌ندییه‌کانه‌.

18

هه‌ستی ناوه‌وه‌م ئاسی پیشانداوم دا‌ه‌نه‌ران بد‌زموه‌وه، به به‌هاوه بیان‌خو‌نمه‌وه، خو‌ندن‌و‌ی شیعری ل‌س‌ر ئاستی ئ‌ست‌تیکا و زمان لای ئ‌و شاعیره‌ی پرس‌ی شیعری و دا‌ه‌ن‌انی مه‌به‌سته ز‌رمان پ‌ ده‌به‌خش‌. ز‌وان پ‌که‌ه‌ته‌یه‌کی بنیادی ژیا‌ن‌نامه‌یی و ئاخاوتنی ده‌روونی کردووه‌ته ه‌ما و ه‌ما پ‌ک‌راو. س‌زده ک‌ت‌بی شیعریم چاپ‌کردووه‌ ناتوانم یه‌ک‌کیان به‌مه پ‌ش‌یه‌ک‌کی تریانه‌وه، به‌ام پ‌یاو به ن‌به‌ره ده‌ب‌ته باو‌ک. ه‌ر ل‌ س‌ر‌تاو‌، ز‌وان ب‌ س‌ر‌تای ئ‌است‌قین‌ی خ‌م د‌زان‌م. خ‌م ب‌ ئ‌زموونگ‌ر و شاعیری گومان و س‌رسو‌مان و زمان و چ‌کردنه‌وه‌ی پرس‌یار زانیو‌، ل‌ چوارچ‌و‌ی‌ک‌دا خ‌م ئ‌ک‌ ن‌خستوو‌، خ‌شم ل‌ شیعری ف‌ش‌ پاراستوو‌ و ش‌م ل‌گ‌ شاعیرانی ف‌ش‌ و به‌سته‌زمان ب‌ر‌پا ن‌کردوو‌ و ک‌شم له‌گه‌ نه‌ناونه‌ته‌وه، ل‌ نرخیا‌ن‌یش‌م ک‌م ن‌کردوو‌ت‌و‌. ئ‌زی ک‌ت‌ب‌کانیا‌ن‌م گرتوون و ک‌یومن و ل‌ناو ک‌ت‌بخان‌ی خ‌م‌م داناون. ت‌ریش‌م ل‌س‌ر ت‌کان‌دوون. پاک‌م کردوونه‌ته‌وه، ب‌ام ن‌مخو‌ندوونه‌ت‌و‌، شاعیران‌ک‌ نه‌توانن شیعری سه‌رکه‌وتوو بنووس‌ن، یان له به‌رده‌وامبوونیان سه‌رکه‌وتوو نه‌بن، ناتوانن له‌گه‌ سه‌رکه‌وتوو بن. خ‌یان ده‌خ‌نه‌وه و تووش‌ی گر‌ی ناوه‌کی ده‌بن و گ‌چه‌ به سه‌رکه‌وتوو ده‌کن، ده‌بنه تیرهاو‌ژی کو‌ر. له‌ناو ئ‌م‌ کرده و گ‌چه‌ پ‌کردنه‌دا من ک‌راوم به نیشانه‌ی گ‌چه‌ پ‌ کردن. ئ‌ه‌و به‌سته‌زمانه‌ی له‌گه‌ شیعری ناگونج‌ن، ته‌نگه‌تاو‌بوونه و گ‌چه‌ ده‌ن‌نه‌وه. هیچ زیان‌کم پ‌ ناگه‌یه‌ن، به‌کو سوورم ده‌کن زیاتر له ک‌شکردن و خو‌ندنه‌وه، قوو‌ب‌بمه‌وه و ب‌چه ناو ه‌ز و شک‌ی نووس‌ینمه‌وه.

دا‌ه‌ن‌ان د‌توان‌ت دا‌ه‌اتوو و م‌ژوو و هاوچ‌رخ‌یی بخو‌ق‌ن‌ و بخو‌ن‌ر‌ت‌و‌ش‌.

19

شیعری هون‌ری ب‌ش‌ک‌، هون‌ری گ‌شت نی‌، شیعری گ‌شت فریوی ئ‌ست‌تیکا و واقع ده‌دات، له سه‌ره‌تامدا شیعری گ‌شتم ز‌ر ده‌خو‌نده‌وه، ئ‌ستا ناتوانم د‌ک‌یشیان بخو‌نمه‌وه. شیعری گومان و س‌رسو‌مان و زمان و چ‌کردنه‌وه‌ی پرس‌یار ل‌گ‌ واقعی باوخواز نای‌ت‌و‌، وات‌: جووت ناب‌. واقعی نو‌ب‌خش، ه‌ماخواز ل‌ناو د‌قی گومان و س‌رسو‌مان و زمان و چ‌کردنه‌وه‌ی پرس‌یار دروست د‌ک‌م. ل‌ واقعی س‌رچاو‌، جیا و

نامی ناکم و داینا بام، بام دووری دځم و ده پيار زم. ناسی چاوانی خوځنځی کراو ب زمانکی گرموگو ب وزی پځشان دځنم دی، هانی ددهم تځگیشتنی ب گومان و سهرسو مان و زمان و چځکړنه وهی پرسپار هه ب و په یوه ست نه ب به وه بام، په یوه ست ب به پرسپار. شیعری بځگرد پرسپار کی ئاراسته کراوی گهردوونی و تځکه کړدنۍ ج و هگزی ئهده بی و تځکه کړدنۍ ههسته کان و چوونه ناو ناسیه.

داهځنان ل واقع و د ست پ ناکات. بځشک ل واقع وهرده گرت. شاعیر بی و بځنم، د بځ خای ئاماد ب و ئست ټیکای مر فی ه ب، ئست ټیکای مر ف کځکراوهی ټټ حی مر ف و گهردوونه، چونک واقعۍ هیچ کات و سځردم لځگ واقعۍ کات و سځردم کی تر جووت ناب، واقع به چندین چینی هه مه جځر دهوره دراوه. ئست ټیکای مر ف لځگ ه موو کات و سځردم کان جووت د ب، داهځنهر که سی دوود و بوونی و یاخیه کی بهرده وامه، له گه سهرده می خای نایه ته وه و جووت ناب، نهر می نواندنیش نازان.

20

گفتوگۍ هاوچه رخانه و جځره ټټلځنان کی ئایینی، هه موو ئایینه کانم ب ژیان گه له کړدووه، شاعیری بځرپرس و پا به ندی سروشتی زهینی و ئست ټیکا و زمانم، سروشتی زهینی و ئست ټیکا و زمانیش په یوه ندی و یه کټن. ناتوانم ل دځگور و پ بزاوتی پځشنگدار و کردار و کاریگځریان دور بځوم و. دواۍ بیرکړدن و، کات خورپ و ئلهامم پځدگا، خم ب ورووژاوی سروشت و ژیان دځزانم و پځداگریشی له باره وه ده کم. سروشت ب ووبځر فراوان کځی، مر ف، ئاځ، باځند، زیند وځر، دارستان، ووځ، دار و بځرد، تاد، کات ټکیش شځی چځپځی براکوژی کځپه سهند، مووچ کځکی بکوژ سځرتا پای هځست کانی گرم و تا ئستاش ل جځستم ماو ټو و دځرنځوو، دهرزیه کی ژهنگنه هه موو ههسته کانم ده کوټ و تووشی تیراوه یان ده کا. کځوتم ناو ونبوون کی سځرتا پاگیر و، دځچووم کځناری خځنیشی و خم دځخوارد و دځمپرسی چی چار نووسی مر فی و سځخت و دځگمځن کړدوو، یان هځر ژیانۍ استځقینځ خای ون، یان سځرځځر ل دځربځینی جوانی ټټها و دځزینه وهی ئهوپه ی پاکۍ و پاکیزه یی وون. شیعر ئهوه نده هه ست و بیر داخراو نیه هه ند ک دیاردهی ژیان وه ربگر و هه ند کیش وه رنه گر. هه موو باره کان وه رده گر. ژیان به هه موو باره کانیه وه وه جځره پځوهر و چاره نوو سځ پرسپاری ترسناک و بنه ه تی له شیعر ده کهن. ل ه موو بارو بوار و جځری هځکځوتدا چووم ټ گځشای خځنیشینی و

د مزانى سنوورى ئېرك و بېرد و امبوونى من ل نووسيندا تا چ سنوور
و ادا يېك .
شيعر ديارىي بېد نځى و گوههري تاجى من ، پېشكېش بې گېردوونى
دېكېم .

سه باح ه نځدهر

كا تې لېگې خې ما قسه ئېكېم . . نېوزاد بې ندى

ئازار وايې ،
كېم كېم لېگې پيدا ادى . .
واي لې دې ،
ئېژ ديار نې بې ،
سېد شوېن بې دوايا ئېگېگې . . !

.....

.....

كې با ندى يېك ئازاد ئېكېت ،
بې هېر ئا استې يېكدا بې ، هېئېفې . .
چونكې بې هېموو ئا استې كانا ،
ئازادىي هېر ئازادىيې .

قسې خېش بې منا ئا كاتان نېكېن ،
كې چوونې دېرېوې ،
خېرامزاد يېك بې قسې يېكى خېش ،
هېئېانئې فرىونئې !

ژیان گټا نه کی بډرد و ا م
لږ ناو بډرد و ا می نه کی ج ځیردا ،
لږ بډر نه و لږ تم نه کی دیار یکه او زیاتر ، مانو تیا یدا
کار ساته ..

★ ★ ★

ئوانى مردن ،
چيان زرارى كرد ؟

★ ★ ★

هه‌وێ بێ ئێو کارانێ بتوانیت کە ناتوانیت ، بێ ئێو ی ئێو کارانێ
 بتوانیت کە ئێو ناتوانیت .

★ ★ ★

گوو ل ما کوو کی ختا بوونی ، ما دارید . .
 گوو له د ر و و ی ما کوو کی ختا بوونی ، نیشتمان پ رو و ری د . .
 ما کوو کی ختا پاک بکو یت و و
 د ر و و ی ما کوو کی ختا پیس بکو ی ، بو وشتید .

★ ★ ★

شهر شهر و
 کوه شهر ریش کوه شهر . .
 که شهر نایبوی ،
 کوه شهر مایه . .

★ ★ ★

ئۆۋەلى پىروۋردى نى كراب ،
قات و بىنباخ و پىلا و پىست ،
هيچى فەر ناكىن ..
تېنھا گىمژ يىپىكانى تېختر و ئاشكرا تر ئىككىن ..

★ ★ ★

خـپـشـا نـدا ن بـ بـ خـتـ و ر ،
لـو تـکـی گـمـثـ یـیـد . .
تـنـهـا مـنـا کـان بـ خـتـ و ر ن

کھشتا نہ یا نزا نیو دنیا چ ما کھ..

★ ★ ★

د سټاټ نه توانه گڼه کي د ام ټرنډ ، گڼه کي نه د ټرنډ .

★ ★ ★

ژیان گټانډ به دواى مردندا ،
 هندک به د وومندى به دوايدا ننگون و
 هندکى تریش به هزارى ..
 هېچيشيان نازانن به دواى چيدا ننگون ..

★ ★ ★

هه‌ند جار گه‌مژیه‌ک ده‌ته ناو ژیا نته‌و ..
هه‌و به‌ده که‌مترین زیان ، له‌ی ده‌رجیت ..

★ ★ ★

دښمن ته له پلچاوي څوگي ، ئه پلچاوي نه . .

★ ★ ★

به منداایی ،
 لَهَر کوو خومان بهاتای ئوخوتین .
 کَگور بووین ،
 لَهَر کوو خَم هَبووايه ئَمانخوارد .

★ ★ ★

مەرگی زۆر کۆسمان بینی ،
 کۆ هۆزاران کۆس پاسهوانیان بوون ..
 ئهمه کۆ تهنها سهیدر کانهمان پاسهوانمان ..

★ ★ ★

هـ تا هـ و است کانت زیاتر دژ بن به خواستی خـ ک ،
 یـ ویست به یاسـ وانی زیاتر به ئـ و ی لـ لـ و به رد و ام بیت . .

★ ★ ★

سږرکي پېرلۍ مان ټک 40 پاسۍ واني هېبې ،
میللۍ تڼکۍ گورگن ..

★ ★ ★

هېتا زياتر چاوپېښي لې زړدار بکښت ،
توندر پټ پيا ئېن ..

★ ★ ★

بريندارکان ئېوانې نين کڅ خوښيان لې ئېچېڅې ،
بېکو ئېوانېن کڅ چاوېوانن ..

★ ★ ★

ئېوي دسېا تي ئېوې
بې اېواردن و کڅکردنۍوي ما و سامان ،
ئامادې نيشتمان لېسږ بچووکترين مېز و
هېزانترين قوماردا ،
بدېنډ ..
چونکې نيشتماني اېستېقېنډي ئېو ،
خې و خزانېکېي تي ..

★ ★ ★

هېندې جار
قت لې خټ ئېبېتېوې ،
کڅ ئېبېني ئېژ بې ئېژ
لې خواستېکانت دوورتر ئېکڅويتېوې و ..
لېو شتاني بېزارت ئېکڅن ، نزيکتر ..

★ ★ ★

چېشتخانېکې بېگڅن بوو ، داخرا ،
زېربې چېشتخانېکان لاساييان کردېوې و داخران ..
کڅسې بې ناحېق کوژرا ،
بوو بې مډل و چېندين کڅسي تر
بې ناحېق کوژران ..
يک شېما موفتيمان هېبوو ،
هېچ کڅسې نېبوو جېگاڅي پې بکاتېوې ..
يک ئېبراهيم ئېمين باډارمان هېبوو ،

یەکێکی تری نهها تهو ج . .
یەک نهجم دین ملامان هه بوو ،
کس نهیتوانی دانیهکی تر له خیدا متوربه بکا . .
میلله تهکین یهکسهر فته که پیه بهدکاری ئهکهین ،
هه رگیز ناتوانین شو نهپیه زانا و پیاوچا کمان هه بگرین

سا نه بهرگی کهعه ،
دوو باره
زیه پشه ئهکهین و
خهکهکی زه ریشه له برسا ئهمرن . .
له چ ئایه تهکهدا هه توو ،
خهکهک به له برسا بهمرن و
بهرگی کهعه زه پشه به ؟
سای جار کهیش بهکه ؟

هه تا دوا نیو نهقهسه به کورد مهکهین ،
چونکه تا ئهوکا ته له سهده کورد ، نهوهده کورد خهوتوون . .

لوتکهی شانازی کورد ئه شتانهیه :
خزمهتکاری نیپایی ، ئوتومبیلی کیلهمه تر سفر ، نهشته رهگری
جوانکاری ، خوهندن به ئینگیزی و تورکی ، گه زانامی ووه تهکی
ئه وروپیی . .

له میلله ته ناشیریندا ،
زه رینه هوهی نهشته رهگری جوانکاری و بهیاخ ئهدهن . .

هه نهده کورد ، هه زه کهکه ئه ئهشت تهیان بهکهوه ، به ئهوهی بهت نهکهین .

کوژا نهدهوهی گه پکهانی ترافیک به دهسه به تدارک ،

واتا که ئه شهلی بیهله ،
قوریان ..

میلله تهک ؛
(ئه ز له سهوزه فره شهک نه گرت
چونکه پارچه کی که می له ئه سهله و ..
ئه ز له پزیشه که بگرت
چونکه پارچه کی زه ری له ئه سهله)
به فوتهان باش ..

.....

.....

که ده زیتله و ،
په ی ئه ی ..
ما ته ئاوا به ، ته له کو ی !!؟
وا شه ته کانت وشک ئه بن ..
هه ر دیار نه بووی ..
هه ر چاوه ی بووم ده رکه ی ..
هه ر و وتم ته زه کی تر ده ی !

نه وزاد به ندی

وو نه که نی پیلا و کی
غور به تنشین .. شیعی ری ستیقان
شه مزینی

هه‌ميشه ژيان
له‌وای دت ژوور و
تا ئه‌و کا ته‌ی ژن
له‌ به‌ته‌ی شيعردا بدره‌وشه‌ته‌و
- ۲ -

پيا و د‌موچا و له‌چه‌که
به‌ هه‌ ناسه‌ به‌که
خه‌ی کرد به‌ نه‌و قه‌ره‌ به‌ غيدا
له‌ دوور و ته‌ نه‌ای ناسيه‌ و
ده‌ستی گرت و برديه‌ و به‌ ما و
- ۳ -

شاعيره‌ کان له‌ يه‌ کتر ناچن
ئه‌و شاعيره‌ی
به‌ دواي ئه‌ ويندا نه‌ گه‌ه
وه‌ک ئه‌و زاره‌ يه‌ وایه
له‌ سکی خه‌يا نه‌ ها ته‌ته‌ ده‌ره‌ و
- ۴ -

به‌ يارمدا و خه‌م بکوژم
له‌ شيعره‌ کدا
فیشه‌ که‌ک بنه‌م به‌ خه‌م و
له‌ ره‌ ما نه‌ کدا
خه‌م له‌ ئا پارتما نه‌ چا و نه‌ نييه‌ و
هه‌ به‌ده‌م خواره‌ و
- ۵ -

سه‌ زانه‌ی کان
له‌ په‌ نا هه‌ستی منه‌ و
چادريان هه‌ ده‌ و
به‌ حه‌ سا نه‌ و
منیشه‌ جار و بار
شيعريان به‌ سه‌ردا
دا به‌ش ده‌که‌م
- ۶ -

هه‌ يه‌ ته‌ شيعر له‌ و دا يه‌
ده‌ی سه‌ زانه‌ی کان بدا ته‌ و
کا ته‌ که‌ چه‌ نه‌ ده‌ لاره‌ک و ده‌ ده‌ گرن
پاکينه‌ی خه‌يان ده‌ ده‌ن
- ۷ -

ز م ن کی سپ ی
 ش مش م کو ر
 ه تا و ئیغتساب د کات
 دواتر ه زی ناوگ پ رست
 کاریو س نگ سار د ک ن
 - ۸ -

نیچ گووتی خودا مرد
 هیچ ل م چ مک ت ناگ م
 ت ن ئ و ند د زانم
 ه ر چ شنی مر ف
 خودایک ن بوو تا بمر ت
 - ۹ -

ک ئ م ف ی داه ناو ؟
 ئ و ل ئاگر میهر با نتر
 مانگ ل ز وی جوانتر
 شیعر ل و ند دانسق تر
 م رگ ل ژیان تا تر
 تا ئ و هاوک شان
 هاوس نگ ن کر ند و
 دنیا ب خواروخ چی د م ند ت و
 - ۱۰ -

کوردستان پ پ ل کوردزمان
 ب د گم ن کوردی ت دا د بینر ت
 ه ند ران پ پ ل بیانی
 س راو ئیش ل کورد
 کوردبوونم ل سل مان ی ل ون بوو
 ل ک ناری "راین" د زیم و
 - ۱۱ -

ئ ی ژن
 گو ب گ رانی ئ و پیشلان م د
 ستایشی ب زی ج ست ت د ک ن
 مین یی ت
 پ ویست ب رزگارکردنی جیهان
 - ۱۲ -

وریا ب ئ ی ژن
 تریاکی ئ و شیعر ن ش ت ن کات
 جلت ل ب ردا نا ه ت

د ټټاخن ټټا ټټا لېبومی پټ رن ټټا و
ټټا و ټټا پټ مووی عاتیف ټټا نیی
نا ، ه ټټا مان تاو ټټا ری س ټټا نگ ټټا سار
- ۱۳ -

ټټا ی ژن
ټټا ج ټټا گر ټټا و ټټا ی ج ټټا نگ نیت
ټټا پیا و ټټا کان
ټټا
ټټا پټ راسوو ټټا گ ټټا ټټا ک ټټا ی ټټا ا د ټټا م ټټا و ټټا د ټټا رن ټټا ها تووی
تا پیا و ټټا کان گر ټټا وی راستکردن ټټا و ټټا ت بک ټټا ن
ټټا ناگردان نیت
پیا و ټټا کان خ ټټا یان ل ټټا ب ټټا رت گ ټټا رم بک ټټا ن ټټا و ټټا و
میز ب ټټا خ ټټا م ټټا ش ټټا ک ټټا شتدا بک ټټا ن
م ټټا ی ټټا یت ه ټټا موو شتی ل ټټا خ ټټا گرتوو
- ۱۴ -

ټټا ی ژن بمبور
ټټا گ ټټا ر ل ټټا شاعر ټټا کی س ټټا رس ټټا ریدا
ټټا گوریسی ح ټټا زی پیا و ټټا ن ټټا ی خ ټټا م ټټا و
ټټا م ب ټټا ستب ټټا ټټا و
ټټا ل ټټا م ټټا ب ټټا دوا و ټټا ل ټټا گ ټټا ت د ټټا ف ټټا م
ټټا ل ټټا گ ټټا م ب ټټا ف
- ۱۵ -

ټټا ی ژن
من ب ټټا ب ټټا ریم ل ټټا و شاعران ټټا ی
د ټټا م ټټا ک و ټټا ک فریشت ټټا ی ټټا کی س ټټا زان ټټا ی
د ټټا م ټټا ک مینا ټټا ه ریم ټټا ن ټټا کی س ټټا زب ټټا خش
ټټا ل ناو خ ټټا یاندا سک ټټا چت د ټټا ک ټټا ن
د ټټا م ټټا و ټټا ت ل ټټا و تا بل ټټا ی ټټا ی ر ټټا نگ ټټا د ټټا ک ټټا م
و ټټا ن ټټا ی ټټا ینسا نبوونت تیشک بدا ت ټټا و
- ۱۶ -

ټټا ی ژن بیرت ن ټټا چ ټټا ت
ټټا گ ټټا ر ل ټټا چام ټټا ی ټټا کدا
باسی م ټټا مکی ت ټټا م کرد ب ټټا ت
باسی ل ټټا وی خ ټټا یشم کردوو
ټټا گ ټټا ر باسی ناشرینی ت ټټا م کرد ب ټټا ت
س ټټا ر م ټټا نه ټټا ی
بیرکردن ټټا و ټټا ی خ ټټا شم لا بردوو

من هـ موو شتـ کا نم بـ یـ کسانـی
لـگـگـ تـدا بـشکردوو
- ۱۷ -

ئی ژن لـ یادـی مـکـ
لـ پـنجـری پـپوولـو
ژاری دوو پشک ناخـمـ مـشکت
لـ ماـی کوکوختییـو
فـینت لـ خـمدا کـلـچـ نا کـم
نا ، ئـو ما فـم بـخـم نادـم
بتکـمـ بووکی نـو پـردـی
هـوـسی هـچووی نـرینـیم
- ۱۸ -

ئی ژن
یـکـک لـو پیاو شـاـا نیا نـم
لـسـر تـ
جـنگـی جیها نی سـهـمـم هـگیرسانـد
لـگـگـ ئـو پیاوانـی
وـکـچـ ند گرامـکـءـورت
چـند دـپـکـشـهوـت
باسیان دـکردی
- ۱۹ -

دایکم ژن بوو
شیری میهرـ بانیم
لـ مـمکـکانیـوـ مژی
خوشکـکانم ژن بوون
لـ ئـوانـو فـربووم
دـست بخـمـ پرچی شیعرـو
باو کم پیاو بوو
چـکی بـ میرات بـ جـهـشتم
برا کا نم هـ موو پیاو بوون
فـری شکا ندنی ئینجانـیان کردم
- ۲۰ -

ئی ژن
من مـحکومـم بـم دانپیانانـ
ئـگـر دنیا بـ ویستی تـ بوا یـ
گـپـانی جیهان
لـ بری ئـمپیادی جـنگـ

دې بوو چېمې نې لېږدېږي
لې بري ئاوسبوونمان بې بېهودېږي
رېژي هېزاران خېوني ئومېدې وارمان
دې هېنايې سېر دنيا
-۲۱-

سېري رېچېمې کي گېلان بکېن
لې پېمې کي رزيوي مېژوودا
بې فېنتېکي ئېستوور نوسراوې
کور د کوي تېکشکان
تېکشکان کوي خيا نېتې
خيا نېت بې پيرې گېورې کوردې
-۲۲-

خېاې شووي بې تېنهايي کردووې
تېنهايي مېردېکي خراپې
هېر کې بېزار دې بېت
لې ما مېکې دېيکاتې دېرېوې
ناچار روومې تي خېي
بې چنگ دې نېت
کراسي بېري دائېدېت
خېشېويستي
تېماع لې مېمکي دېکات
-۲۳-

هېمېشې قسې گېورېکان
باسي شتي زېر ورديلې دېکېن
وتې بچووکې کانيش
با بېتي قې بې دېوروژېنن
لېوان گرنکتر بېدېنگيې
کې حکايې تي مېزن دېگېتېوې
-۲۴-

کتېبې مېژوويېکان
درېزنترين حکايې تخوانن
باسي شانازيې تېور دېکېن
بې ناساندني درېختي سېربېدراو
باسي تېختي پاشاکان دېکېن
بې خې بواردن
لې باسي تېفاني خوېن
ئېستا تيکيانې

باسی جـ نـگـ کان دـ کـ ن
بـ ئا مـاژـ دان
بـ ئا وـ دا نبو وـ ی گـ سـتا نـ کان
-۲۵-

پیا وـ کان
مشت گـ نم لـ دـیا ندا نیـ
دـیا نـ وـ ت هـ زاران کـ تر
لـ هـ سـتی برینگیا ندا بنیشنـ وـ
پیا وـ کان قـ ترـ یـک سـ ز
لـ تـ نی دـ نـگیا ندا نیـ
دـیا نـ وـ ت هـ زاران نـ وـ رـ س
گـ را نیـ خـنکا وـ کا نیان بسـ نـ وـ
پیا وـ کان
هـ موو پـ یـنـگـ کـ لـ مـ شکیان و
ئـ ژ دیا یـ کی دـ سـتدرـ ژیکار
لـ خـ یا ـیا ندا یـ
-۲۶-

نووسـ رـ کان کـ مـ کـ فریشتـ ن
لـ نا و جـ نـگـ سـتا نی دـ قـدا
لـ دـ رـ وـ ی تـ کـستـ کان
دـ روو نیان پـ چـ و چـ یـ
ئـ وان دـ بـ ت
لـ بری بیرکردنـ وـ بـ خـ کـ
فیکرـ کـ لـ حا یـ خـ یان بـکـ نـ وـ
ئـ گـ ر ئا وـ نـ یـک دا بندـ نـ
بـ را مـبـ ر خـ یان
رـ نـگـ لـ وـ تـ بـگـ ن
دـ سـتـ یـک بو و نـ وـ ری سـ یرن
بـ زما نی هـ سارـ یـ کی تر دـ دوـ نـ
-۲۷-

شـ شـ بنـ شـتـ کـ
کا تـ کـ برسی دـ بین
دـ کرـ تـ دـ مـمان
بـ قـ وـ چـ قـ وـ چـ
دنیا هـ را سان دـ کـ یـن
تـ نا نـ ت گوـ مان
لـ قـ یـ زگیشمان نامـ نـ تـ

زیر ککان ئوان

ئو بندشت ناجون

- ۲۸ -

گوو ما نم هی

برامبر هی موو شت

د تو انم ب متما ن و ب ژم

یقینم هی

برامبر دوو کس

ئو ژنی

ریسک ب خ ش ویستی دکات

ئو پیا وشی

ئو خ ش ویستی قبو دکات

- ۲۹ -

مر فای تی

ر ش بای ت کنول ژیا بردی

ئم ش د کو تی گ ا ن و

ن مر فای تی د گ ت و

ن ق زا و ق د ری ئم

ئو وی ل نوو سرا و

ل ح سر تدا ن مرین

ئم م ی هی موو

سو ی ژیا نی مر قی ها و چرخ

- ۳۰ -

ئو ه کار جوانا نی نا ه ن

مر فای تی و ک د ینا س ر کان

قی ت بک و ت

ه کار گ ل کی ز ر نین

ئو وی ب بیر من ب ت و

ل ه نوو ک دا

س ه کاری س ر کین

خ ش ویستی و

خ ش ویستی و

خ ش ویستی

گوټېزېرک ل وټې ناوداران د ربارې ئازادۍ. رازا شوان

ئازادۍ ل زمانې ئینگلیزیدا (فریدم) ل بندۍ تدا وشې
فریدمې ئینگلیزې ل رووی ئیتیم ل ژیدو، پوۍندی ب
وشې (فرند) وات (هاو) وو هې.

ل ئینگلیزې ک نیشدا (فریدم) واتې: هېزې هېزاردن و
ب یاردانې چار نووس، دخی ئیرادې ئازاد، رزگار بوون ل
ک یلاې تی و ل ستې مکاری د گرټو.

ه نډکیش وشې ئازادۍ ب وشې لاتینی (لیبر) د گډوډو، ک
واتې توانې مرق ل جېان و رفتار و ه کارک
د گرټو، ب بوونی ک مترین مرج.

ئازادۍ وشې کی پېرز، ل ه موو ئاین و ئایدیا و پرتوو ک کان و
ل لای ه موو گ لانی ئازادېخوازی جیهان. جا نامې ماف کانی مرقیش
جختی ل سار کردتو.

ئازادۍ چیه؟ رنګ ئم پرسیار کی قورس بېت، چونک
و مام ک کی پوۍ ستې ب و ک سې و مامې د داتو. ئازادۍ
بریتیی ل د سېتات یان مافی رفتار کردن، قس کردن و
راد رېین، یان بیرکردن و وک ئو کی مرق د یو ویت،
ب ب رېست و ئاست نگی و ک نتر کردن و بوونی حکوم تی ستې مکاری
س رکوتار و د مکو تکر. ئازادۍ س رې خ یی ل کرداردا، ب
د سته نانی خ و هیواکانی مرق. یان ئ نجامدانی ه
کردار کی دخوازی تاک، تا ئو راد یی، ک پ شلی
ئازادۍ و ماف کانی ک سانی ک نکات.

مرق ب ئازادۍ ل دایک د بېت. ئازادۍ ماف کی سروشتیی ل
ماف کانی مرق، ک ه میش ه وې ب دات. چونک ژیان ب ب
ئازادۍ ژیان نیی و هیچ چتر و خشی کی نیی. ئازادۍ
ی ک ل ساد ترین و گرنګترین پداویستی کانی مرق و
ک م گ. ر گ ب تاک کان د دات، ب ب سنوور و سانسار بیربک ن و
و د ریبېن.

ئازادۍ مافی ئ وټ پد ب خ شت، ل گ ناسنامې
راست قینې خ تدا بژیت. ئازادیش نادریت و د بېت

بـدستبھـنر۔ت۔ ئازادی ئازایید، ھـموو ئازادیخواز کی ئازا،
پـشمـرگہ یـکی ئازایید، کـل پـناوی بدستبھـننانی
ئازادیدا، سـ ناکاتـو۔

کاممناس (ئرلاند پاترش) نووسری پرتووی (ئازادی ل
پیشسازی کولتووری رئاوادا) دت: "ئازادی تنها بھای،
ک پدچت زر کس ئامادبت ل پناویدا
بمرت".

بە ئۆزى ئۆزى خۆش، زياتەر لى واتا و لى بەھە كانى ئازادى تەبىگەن و سووديان لىو رېگرن. (۵۰) وتە لى وتە كانى ناودارانى جيهان بە تانم گوۋىژەر كىردوون. لى چەندىن سايتى ئىنگىلىزىيە و و ريانم گىرتوون و و ريانم گە ئاۋون بە سەر زمانى. كوردى.

۱- کاری ج-نز: نه-ننی بخت-و-ری ئازادیی.. نه-نی
ئازادیش ئازایی.

۲۔ جوبران خلیل جوبران: ژيان بـ بـ ئازادی.. جستـ يـ کی بـ رـ حـ.

۳- فیکتہ رہ گئے: نازادی بہ مرثف نایاتہ خوار و۔۔۔
پہویستہ مرثف ہی سہ ربکہ و۔۔۔

۴- مـ را: هـ ر نـ تـ وـ یـ ک، لـ پـ ناوی ئازادیی خـ یدا، خـ ی بـ هـ ز
نـ کات و ئامادی گیانبـ خشین نـ بـ تـ . خـ ی دـ دـ نـ تـ .

0- نـردا ۛ گرايک: ئازادی و ژيان يـکن.

٦- مارتن لوت-ر کینگ: ئازادی ھ-رگیز خ-ب-خشان- ل-لای-ن
ست-مکاران-و- نادر-ت.. د-ب-ت ل-لای-ن ست-م-کراوان-و- داوا
بکر-ت.

۷- جارج واشنتون: پروټوټورډ کليي کړنلارې درگای زلمی نازادید.

۸۔ ھـربـرت ھـقـر: ئازادی ئو پـنجـر کراویـیـ، ک
تیشکی خـری رـحی مـرق و شکـداری مـرقی لـدـتـ ژوور و۔

٩- پشوا قازی محمّد: هستی نیشتمان پروّری و ئازادی..
لّ دّی هّ موو کوردیکدا جگیربوو و دّست لّ هّ گرتنی
نی.

١٠۔ باراک ئېـبـا مـا : ئازادى من بـنـد بـو و و . . ک تـش
ئازاد بـيـت .

۱۱۔ تاگور: ئازادی کا تک بدستدست.. کاجی تہواوی بدین۔

۱۲۔ ول۔ سوینکا : گور۔ ترین م۔ ترسی ب۔ س۔ ر ئازادی

نـبوونی رـخـنـیـ.

۱۳- ماوتسی تـنـگ: ئازادی لـ لوولـی تفـنـگدا هـدـتـ.

۱۴- دیمـن دیسی: ئازادی نادرـت و دـسـنـرـت.. کـ سـنـدیشـت، دـبـت بزانیـت کـ چـن بـکاری دـهـنـیتـ.

۱۵- ناپلیـن: نـتـوـیـک ئاـی ئازادی و یـکـتی بشـکـتـوـ.. هیچ کاتـک نانـوـتـ.

۱۶- جان جاک رـسـ: مـرـق بـ ئازادی لـدایک دـبـت.. بـمـام لـ هـموو شوـنـکـدا، زنجیری کـیلایـتی بـکـشـدکاتـ.

۱۷- پاتریک هـنـری: کـسانی تر چیان دـوـت.. ئـوـی من دـمـوـت ئازادی یا مردنـ.

۱۸- مـدام رـلاند: ئـی ئازادی، چـنـدها تاوان.. بـ ناوی تـوـوـ دـکرـنـ.

۱۹- مـشیـ دیان: ئازادی ئـکـسجینی رـحـ.

۲۰- ئـبرـهام لینکـنـ: ئـوانـی نکوولـی لـ ئازادیی کـسانی تر دـکـن.. خـیان شایـنی نـنـ.

۲۱- فایق بـکـس: داری ئازادی بـ خوـن ئاو نـدرـ قـت بـرناگرـ

سـرـبـخـی بـ فیداکاری ئـبـد سـرناگرـ

۲۲- شارلوت برونـتی: من باـنـد نیم، هیچ تـنـکـیش من ناگرـت، من مـرـقـکی ئازادم و خاوان ئیرادـیـکی سـرـبـخـمـ.

۲۳- خـزـ سیلوا: تا زـمانی کـت و بـندی و ئـسارـت نـبینـ.. هـست بـ ئازادی ناکـینـ.

۲۴- تـماس کامبل: ئـو کـسـی نیشتمانـکـی خـشـدـوـت.. خوـنـکـی تـوی ئازادیـ.

۲۵- نزار قـبانی: ئازادی وـکو ئاسمان و شـو و دـریایـ.. رازی نابـت بـ دابـشـکردن و لـ کـمـکردنـو و سازشـکردنـ.

۲۶- ماهاتما گاندی: ئـگـر نـتوانـن بـ ئازادی بـژین.. باشر وایـ باوـش بکـینـو و پـشـوازی لـ مـرگ بکـینـ.

۲۷- شـخ سـعیدی پیران: چـن شـشـی نـتـوـیـک بـ تا هـتایـ لـناو دـبرـت.. کـ ئـم نـتـوـیـ سووربـت لـسـر، سـندنی ئازادی و ئامادـش بـت نـرخـکـی پـشـکـش بکاتـ.

۲۸- رـسـپـر: بـو وـتـ دـنـ ئازادـ.. کـ رـز لـ مافـکانی مـرـق دـگرـت و یاسا سـروـر و دادپـروـری تـدایـ.

۲۹- رـبـرت فرـست: ئازادی لـ ئازایـتی دایـ.

۳۰- هانز کریستیـان ئـندـرسـن: تـنـیا ژیان بـس نیـ.. مـرـق دـبـت چـز لـ تیشکی خـر و لـ ئازادی و لـ

خونچـگـگـکان وـرـبـگرـتـ.

۳۱- تونی مـریسـن: ئـرکی ئازادی، ئازادکردنی مـرـفی تـرـ.
۳۲- جـرج واشنتـن: ئـگـر ئازادیمان لـ زـوتـبـکـنـ. رـنگـ
داماو و بـ دـنگ وک مـ بـر و سـرـبـین بـمانـنـ.
۳۳- جـمس باـدوین: ئازادی شـتـک نیـ بـ هـر کـسـک بدرـتـ.
ئازادی شـتـک کـ خـکـی وـریدـگـرـتـ. خـکـیش ئازادن چـنـان
بوـتـ.

۳۴- پـشـوا قازی مـمـد: ئـو هـمووتان ئاگادارن کـ کورد لـ
رگای ئازادیدا، زـری بـخت کـردوو و بـرد و امیش لـگـ
داگیرکـراندا لـ مـلـلانـی بـرـنگـاریدا بوو.

۳۵- ریچارد لاولیس: من کـ لـ بـندـیخانـ دام، دـزانم ئازادی چـیـ
و چ تامـکی هـیـ.

۳۶- مـلای گـورـی کـی: هـرکـس ئازادی و سـرـبـستی بوو

بای گـرم و ساردی و لـش ئـکـو

۳۷- فـتـر: ئازادی و تـندروستی هاوشـو، تا لـ دـستیـان نـدـین
بایـخیان نازانین.

۳۸- ئـمـرسـن: هـیچ کاتـک ئازادی چاوـمان ناکات، بـکو دـبـت
درـغی نـکـین و بـ د و بـ گیان داوای بـکـین. لـ هـیچ شوـن و
مـژووـکـدا، شکـنا بـم کـ ئازادی و دیموکراتی بـ سووک و
ئاسانی دـستـکـوتـن.

۳۹- سـنـیا سـن: هـرگیز دـسـات مـدـن بـ کـسـک، کـ
ئازادیتان لـ زـوتـبـکات. ئـو هـی ئـوـی، هـی کـسی تر نیـ
جگـ لـ ئـو، ئـو تان لـ بـرـتـ.

۴۰- بوم ستـکـوـل: من باوـم بـ ئازادی دـرـبـین هـیـ..
بـمـ لـ و بـوايـشـدام ئـمـش مافی تـبـینـیمان لـسـر
ئازادی دـرـبـین هـیـتـ.

۴۱- هـمـن موکریانـی: بـ سـختـ یـکـجار سـختـ، دووری لـ ژن،
نامرادی

بـمـ لـ ژن خـشـویـستر لـ لای من ئـتـی ئازادی

۴۲- بـپ مارلی: باشتر وایـ لـ خـباتـکردندا، لـ پـناوی
ئازادیدا بـمـریتـ. لـوی بـ درـژایـی تـمـنی ژیانـت بـ دیلی
بـژیتـ.

۴۳- جـهان سیوم: ئازادی راستـقـینـ. لـ دادپـرواری بـولاو
هیچی تر نیـ.

۴۴- فریدریش فـن هـایک: باری نائاسایی، هـمـیشـ ئـو
بیانوو بوو، کـ گـرـنتی ئازادی تاکـ کـس لـ ناوچوو.

۴۵- رـحمـت نـژاد: ئازادی ماف و دـبـت وـرـبـگیرـتـ. دیاری نیـ
پـشـکـش بـکـرـتـ.

- ٤٦- بنيامين فرانكلين: ئازادى نىشتمانى.
- ٤٧- ماهاتما گاندى: ئازادى رىح و ھىياسەتى مەرقۇمى. . نىرخى ئىم شتەن چەندى؟
- ٤٨- ئىللىر كامى: ئازادى دەرۋەزىكى. . بى ئۆۋى باشتىر بىن.
- ٤٩- تەنى كەدىرەن: ئازادى بى لاۋازىكان نىيى.
- ٥٠- ئاۋىنگ سان سوۋكى: تاكى زىندانى راستە قىنە ترسە. . تاكى ئازادى راستە قىنەش ئازادىۋونە لى ترس.

رەزا شۋان
نەروىچ: ٢٠٢٤